

Adult Wespendief bij het Soerendonks Goor,
26 mei 2022 (Geert Sanders)

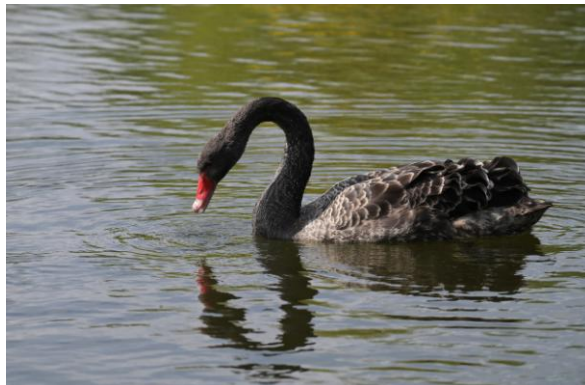
Zeldzame broedvogels in de Kempen in 2022

Tom Heijnen

Dit is het derde jaaroverzicht van zeldzame broedvogelsoorten in de Kempen. Dit zijn soorten waarvan in 2020 (het eerste jaar) minder dan 50 territoria werden verwacht. Methode en gegevensbronnen zijn identiek aan 2020 en 2021. Grote tekortkoming in het materiaal is dat veel gebieden niet of beperkt onderzocht zijn (zie bijlage).

Resultaten

Zwarte Zwaan: 0 territoria geteld

Zwarte Zwaan, april 2022 (Wil de Veer)

Hoewel er enkele waarnemingen tussen de datumgrenzen waren, ging het steeds om

één vogel die soms enkele weken, maar meestal korter, aanwezig was: 22 februari t/m 12 maart 1 ex bij Diessens Broek, 1 maart 1 ex Karpendonkse Plas in Eindhoven, 2 maart 1 ex vijver aan de Locht in Veldhoven, 24 maart en 8 april 1 ex 't Biesven bij Eersel en 16 april t/m 1 mei 1 ex Beleven.

In 2021 was er één zeker broedgeval, nl. op de vijver van de Ronde Bleek ten oosten van Sterksel.

Brandgans: 3 territoria geteld

Territoria waren te vinden op het Beleven (16-17 april, 27 april en 8 juni 2 ex) en op een vijver binnen de De Ruyter van Steveninckkazerne, waar 2 paren jongen grootbrachten. Voorts waren er diverse waarnemingen tussen de datumgrenzen zonder dat voldaan werd aan de broedvogelcriteria: 25 april 2 ex bij Parklaan in Eindhoven, 26 en 27 april en 14 mei 1 ex Achtereinds Laag, 2 mei 3 ex Visvijvers Bergeijk, 11 mei 2 en 15 en 27 mei 1 ex Beuven, en 28 mei 1 ex Kempervennen.

In 2021 werden geen territoria geregistreerd en daarvoor alleen in 1999, 2001 en 2041

t/m 2017. Wellicht werden niet alle broedgevallen doorgegeven.

Bergeend: 5 territoria geteld

Jonge Bergeenden op het Soerendonks Goor, 23 juni 2022 (Toon van Kessel)

In het Diessens Broek en de waterzuivering Biest-Houtakker waren 2 territoria aanwezig. Het paar op de zuivering had vanaf tenminste 24 mei jongen; op 6 juni werden 10 donsjongen gemeld. Het paar in het Diessens Broek werd op 1 juni met jongen gezien.

In het gebied Gastelse Heide - Soerendonks Goor werden ook 2 territoria aangetroffen. Vanaf 16 mei had het paar op de Gastelse

Heide 7 donsjongen waarvan er op 20 juni nog 5 over waren.

Op de Ringselvennen en de Loozerheide waren wellicht 1-2 territoria aanwezig, maar het beeld is onduidelijk. In mei werden maximaal 4 ex gezien, op 17 juni 3 ex en op 25 juni 8 ex.

Daarnaast waren er diverse losse waarnemingen tussen de datumgrenzen: 1 mei 1 ex Grootmeer Vessem, 2 t/m 17 mei 1 ex Landschotse Heide, 5 mei 9 en 7 mei 1 ex Beuven, 11 mei 1 man Reuselse Moeren, 6 juni 2 ex Nieuwe Erven/Neterselse Heide, 6 juni 3 ex Achtereinds Laag, en 14 en 15 juli 4 ex Beuven.

Casarca: 0 territoria geteld

In het Achtereinds Laag werden van 2 mei t/m 29 juni 1 en soms 2 vrouwtjes gezien en op 5 mei 3 ex. Hiermee werd echter niet voldaan aan de broedvogelcriteria. Andere waarnemingen tussen de datumgrenzen waren: 14 april 1 paar Strabrechts Broek bij Heeze, 15 mei 1 ex Eindhovens Kanaal t.h.v. DAF-fabriek, 4 juni 1 en 3 juni 3 ex westelijke Visvijvers Valkenswaard, en 21 juni 1 ex oostelijke Visvijvers Valkenswaard.

Territoria komen niet jaarlijks voor en alleen in 2021 vond met zekerheid een broedgeval plaats.

Carolina-eend: 0 territoria geteld

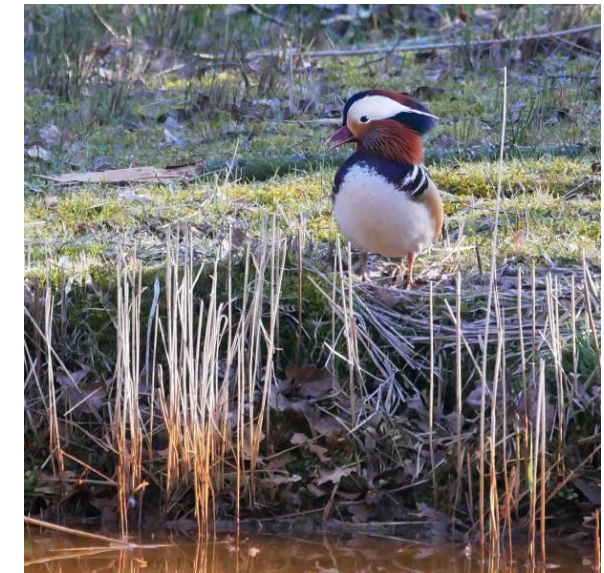
Er werden geen territoria vastgesteld en tussen de datumgrenzen werd één waarneming bekend: 2 mei 1 man Kleine Dommel bij Strabrecht, Heeze. Wellicht is dit dezelfde vogel als die in 2021 werd waargenomen.

Territoria van Carolina-eenden zijn slechts incidenteel vastgesteld, de laatste in 2018.

Mandarijneend: 3 territoria

Territoria werden geregistreerd in de westrand van de Buikheide, op het Grootmeer bij Vessem (2km ten ZO van de vorige locatie) en in het Hoogeloons Bosch

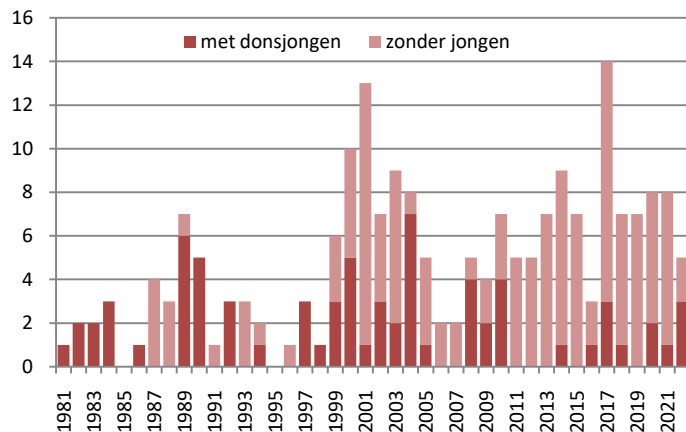
(= Koebosch). Er werden geen zekere broedgevallen (nest, jongen) vastgesteld.

Man Mandarijneend op de Vessemse Vennen, 14 maart 2022 (TH)

Daarnaast waren er redelijk wat losse waarnemingen tussen de datumgrenzen: 19 en 20 april 1 ex Beuven, 25 april 1 ex, Eindhoven Airport, 7 t/m 22 mei 1 ex Beuven, 16 mei 1 ex Kleine Beerze bij Middelbeers, 23 april 1 paar Waranda, 24 april 1 paar vijver in Stiphout, 2 mei 2 man en 1 vrouw Kleine Dommel bij Strabrecht, 8 mei 1 paar Strabrechts Broek, 22 mei 2 man Waranda.

Voorgaande jaren was het aantal territoria wat groter, nl. 8-16 in 2020 en 4-10 in 2021.

Bergeend: geteld aantal territoria in de Kempen per jaar in 1981-2022.

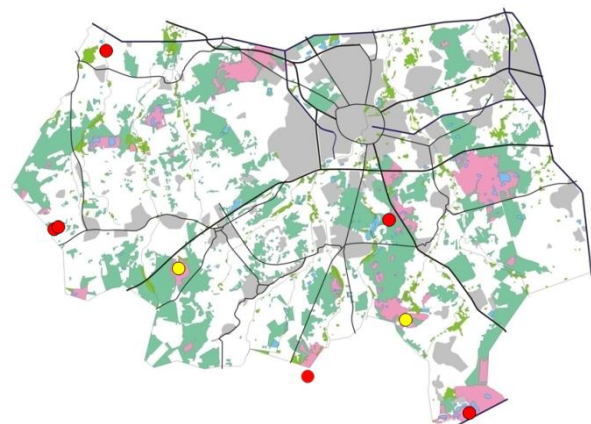
Wat aantal territoria betreft was 2022 een matig jaar, maar het broedsucces (gemeten aan de hand van waarnemingen met jongen) was naar verhouding hoog.

Zomertaling: 5-7 territoria

Man Zomertaling op het Beleven, 3 april 2022 (Cor van Pelt)

Territoria werden aangetroffen in het Diessens Broek (1), Beleven (2), Visvijvers Valkenswaard (1) en Ringselvennen (1).

Zomertaling: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van paar of individu tussen de datumgrenzen).

Het aantal territoria bleef op een heel laag niveau, nog lager dan de 9 territoria in 2021

maar wel vergelijkbaar met 2020 toen ook 5-7 territoria werden geregistreerd.

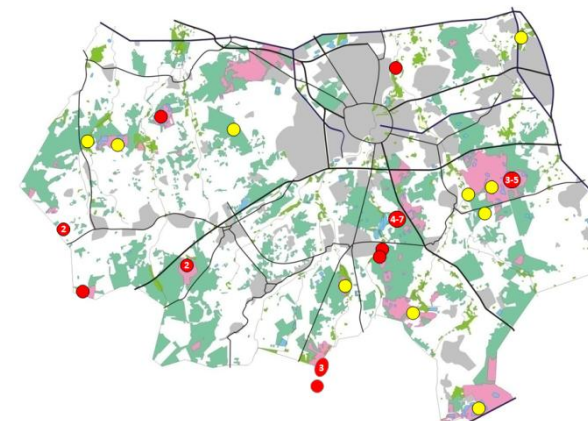
Wintertaling: 16-31 territoria geteld

Man Wintertaling op het Beleven, 24 maart 2022 (Cor van Pelt)

De kaart geeft een vermoedelijk een behoorlijk goed beeld van de verspreiding en een redelijk beeld van de aantallen. Dat laatste hangt samen de moeilijkheidsgraad van inventariseren: de vogels kunnen heel onopvallend zijn en groepen talingen zijn lastig te interpreteren. Met de nodige slagen om de arm kan geconcludeerd worden dat het Beuven e.o. en het Greveschutven e.o. de beste gebieden waren. Daarbuiten kwamen her en der nog wat territoria voor.

De vele gele stippen duiden vermoedelijk deels op gemiste territoria en deels op late doortrekkers of zwervende vogels.

Wintertaling: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van paar of individu in de periode 30 april t/m 30 juni).

Het aantal territoria lijkt wat hoger te zijn dan in 2021 toen 10-21 territoria in kaart werden gebracht, maar verschillen in de intensiteit van waarnemen kunnen evengoed aan het verschil ten grondslag liggen. Vernatting van natuurgebieden heeft nog niet geleid tot een waarneembaar positief effect op het aantal broedende Wintertalingen.

Rosse Stekelstaart: 1 territorium geteld

Op de westelijke Visvijvers Valkenswaard was een territorium (paar) aanwezig.

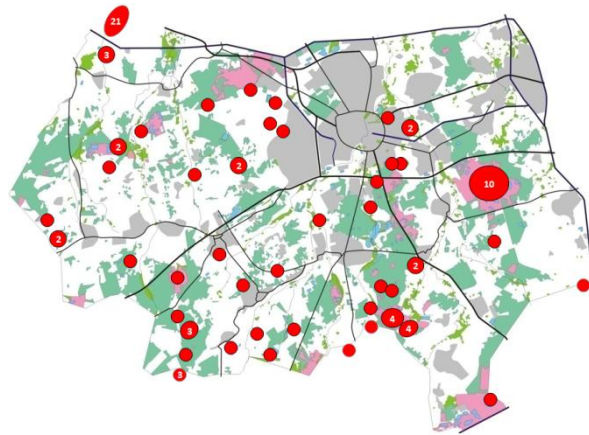
In dit gebied werden vanaf mei 2017 in de zomer Rosse Stekelstaarten gezien en er waren territoria in 2019 (met jongen), 2020 en 2021.

Kwartel: 65 territoria geteld

Kwartel op de Gastelse Heide, 31 mei 2022 (Bjorn Alards)

Ondanks het gebrek aan broedvogeltellingen in het agrarisch gebied werden redelijk wat territoria in cultuurland gevonden. Ook op open heideterreinen kwamen ze voor.

Kwartel: territoria in 2022

Op de verspreidingskaart is te zien dat Kwartels deels redelijk egaal verspreid

voorkomen en deels in clusters. Gebieden met 3 of meer territoria bijeen waren de Weijerkens bij Luykgestel (3 territoria), de Strabrechtse Heide (10) en de Grootte Heide-Gastelse Heide-Kranenveld (8). Ook zijn er enkele opvallend lege gebieden te zien: het agrarisch gebied rond Bladel en Hapert, tussen Eindhoven en Helmond, ten zuiden van Someren en rond Budel.

Rekening houdend met de geringe onderzoeksinspanning in cultuurland zullen er in werkelijkheid aanzienlijk meer territoria aanwezig geweest zijn, wellicht om en nabij de 100?

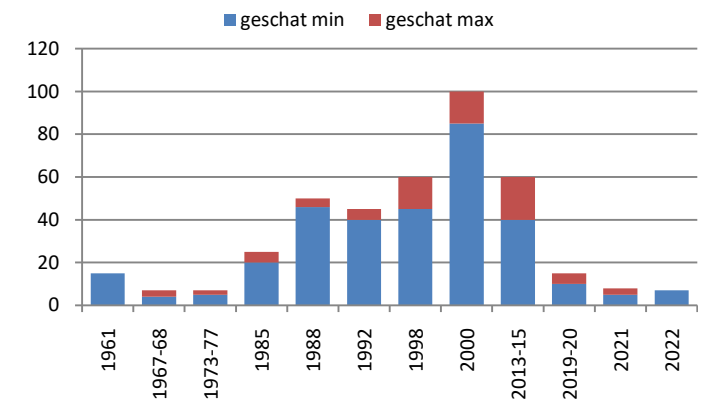
In 2021 werden eveneens 65 territoria vastgesteld, met dezelfde kanttekening wat betreft de (on)volledigheid van de gegevens.

Geoorde Fuut: 7-8 territoria geteld

Paartje Geoorde Futen op de Visvijvers Bergeijk, 28 mei 2022 (Jeroen Stevens)

Hoewel er diverse territoria waren was er geen bewijs voor daadwerkelijk broeden. Op het Pannegoor (Cartierheide; 1 territorium) werden vogels gezien van 6 t/m 26 mei, op het Grootmeer bij Vessem (4-5 territoria) waren in mei meerdere paren aanwezig, met als hoogste aantal 4 paren plus 4 ex op 22 mei, waarna begin juni nog 3 paren opgemerkt werden en daarna niet meer dan 2 ex. Op het Groot Malpieven (1 territorium) werd in mei en juni een paar gezien, en zelfs 6 ex op 1 mei, maar ook nu waren er geen concrete aanwijzingen van broeden. Op de Visvijvers Bergeijk (1 territorium) was van eind mei tot half juni een paar te vinden in een (nieuwe) Kokmeeuwenkolonie.

Geoorde Fuut: geschat aantal territoria in de Kempen in een aantal jaren en periodes in 1961-2022.

Buiten deze gebieden waren er een paar losse meldingen tussen de datumgrenzen die op doortrekkers of zwervers betrekking gehad zullen hebben: 18 mei 1 paar Soerendonks Goor, 11 juni 2 ex Flaes, 22 juni

1 ex Visvijvers Valkenswaard en 14 juli 1 paar Beleven.

In 2021 werden 3-6 territoria vastgesteld, waaronder in de Broekeling en het Beleven waar in 2022 geen territoria waren. De populatiegrootte blijft, vergeleken met de de situatie eind jaren '80 t/m halverwege jaren '00, op een zeer laag niveau.

Zomertortel: 5-7 territoria geteld

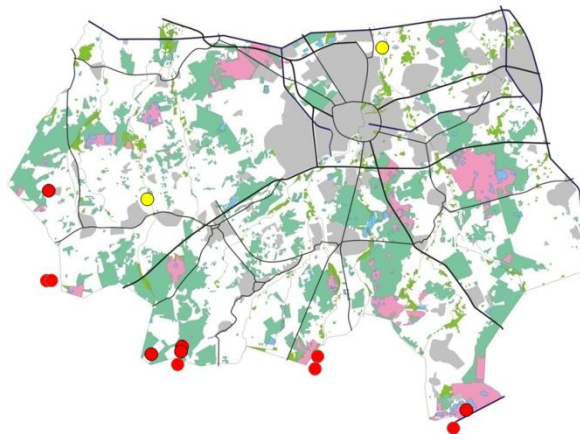

Zomertortel bij de waterzuivering Hapert, 26 mei 2022 (Janet van den Heuvel)

Het aantal territoria dat in kaart werd gebracht is uitermate gering, en hoewel de Zomertortel echt een zeldzaamheid is, zijn er ongetwijfeld gemist omdat bijv. naaldbossen nauwelijks onderzocht werden.

De kaart laat zien dat er in de grensstreek ten ZW van Luyksgestel diverse territoria werden aangetroffen. Dit is een van de

laatste bolwerkjes waar ook in voorgaande jaren Zomertortels werden gehoord.

Zomertortel: territoria in 2022 (geel = onzeker = adult tussen datumgrenzen).

In 2021 werden 12-13 territoria genoteerd, mede dankzij een broedvogelinventarisatie van de Neterselse Heide. Omdat de gegevens verder, net als in 2022, grotendeels op losse meldingen gebaseerd zijn is het niet mogelijk om aan de jaarlijkse verschillen conclusies te verbinden.

Porseleinhoen: 0 territoria geteld

In de Klotputten in Eindhoven werd op 17 april een vogel gehoord en op 19 april gezien. Daarmee werd net niet voldaan aan de Sovon broedvogelcriteria.

In 2021 werden 2 territoria aangetroffen, nl. op de Visvijvers Bergeijk en ten ZO van het Beuven. Deze laatste ontbrak in het overzicht van zeldzame broedvogels in 2021.

Ooievaar: 19 bewoonde nesten geteld

Ooievaar op nest met jong bij Wintelre, 19 juni 2022 (Gerben Helmes)

Op vier locaties werden broedende Ooievaars gevonden. Nieuw was een paar op Hoeve De Nachtegaal bij Wintelre dat op een afgezaagde boomtop het nest had gebouwd. Op het nest werden 2 jongen gezien.

Op het terrein van Zoo Veldhoven waren 4 (vrij vliegende) broedparen present met resp. 2, 3, 4 en 5 jongen.

Het terrein van Dierenrijk was goed voor maar liefst 13 (vrij vliegende) paren met nest. Eén nest bevatte 4 jongen en de overige nesten 2-3. De vogels foerageren grotendeels in het park zelf: ze worden niet bijgevoerd maar pakken voedsel af van andere dieren in het park.

Langs de spoorlijn 500m ten westen van Dierenrijk broedde ook nog een paar. In het nest werden 2 jongen gezien.

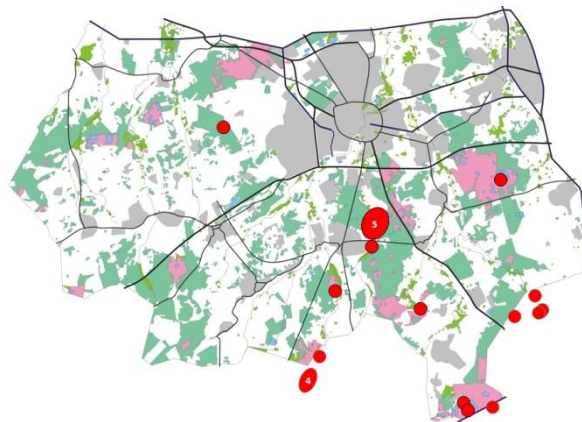
Enkele broedgebieden uit voorgaande jaren, zoals het Dommeldal bij Bokt-Nederwetten en het Greveschutven, waren in 2022 niet bezet. Desondanks ging de soort wederom vooruit: in 2021 waren er 13-14 nesten.

Roerdomp: 12 territoria geteld

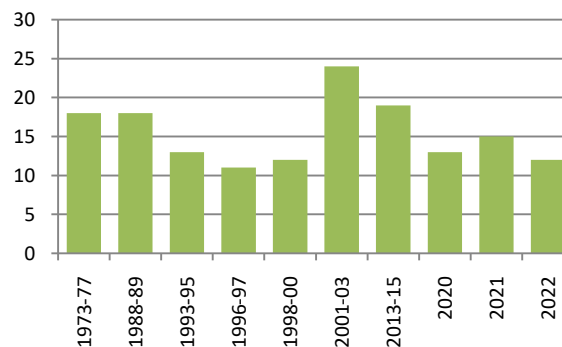
Roerdomp op de Visvijvers Valkenswaard, 2 september 2022 (Jeroen Stevens)

Net zoals in voorgaande jaren was het vijvercomplex bij Valkenswaard het beste gebied met in totaal 6 territoria. Naast de gebieden die de laatste jaren bezet waren (Visvijvers Valkenswaard en Driebruggen, Beuven, Soerendonks Goor en Ringselvennen), is het opvallend en verheugend dat er na vele jaren van afwezigheid ook op de Vessemse Vennen en de Malpie Roerdompen voorkwamen.

Roerdomp: territoria in 2022

Het aantal territoria was in 2022 iets lager dan in 2021 en heel wat lager dan in de begin jaren '00 en medio jaren '10.

Roerdomp: geteld aantal territoria in de Kempen in een aantal jaren en periodes in 1983-2022 (bij periodes berekend als de som van maxima per gebied).

Hopelijk zijn de vestigingen in de westelijke Kempen voorbodes van een verdere uitbreiding naar een verspreiding zoals we die uit het verleden kennen.

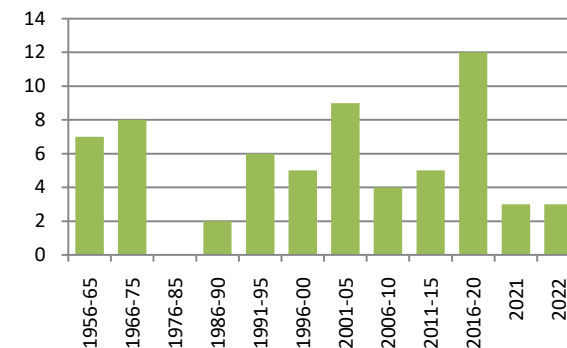
Woudaap: 3 territoria geteld

Op de Visvijvers Valkenswaard waren tenminste 2 territoria aanwezig. Bij strikt toepassen van de fusieafstanden zou het totaal uitkomen op 3 territoria, maar wellicht waren niet alle locaties nauwkeurig vastgelegd.

Op de Visvijvers Driebruggen, dat net ten zuiden van de Valkenswaardse Visvijvers ligt, was ook een territorium aanwezig (28 juni roepend).

Net buiten de Kempen, in het Hageven, kwamen 2 territoria voor.

Het kan zijn dat er Woudapen gemist zijn, maar desondanks blijft het aantal territoria zorgwekkend laag - evenveel als in 2021 overigens - na een hoopvolle piek in de tweede helft van de jaren '10.

Woudaap: geteld aantal territoria in de Kempen in een aantal jaren en periodes in 1956-2022 (bij periodes berekend als de som van maxima per gebied).

Purperreiger: 0 territoria

Er waren geen indicaties voor territoria en er was maar één waarneming tussen de datumgrenzen, een onvolwassen vogel langs de Grote Beerze bij Casteren op 30 juli.

Lepelaar: 0 territoria

Adulte Lepelaar in het Achtereinds Laag, 14 mei 2022 (Jules Andela)

Er waren geen indicaties voor territoria. Wel werden de nodige vogels tussen de datumgrenzen gezien, nl. (tussen haakjes het hoogste aantal ex): Diessens Broek (3), Flaesven (4), Beleven (2), Achtereinds Laag bij Aalst (1), Visvijvers Valkenswaard (2), Laagveld in het Leenderbos (1), Strabrechts Broek bij Heeze (1), oostelijke Strabrechtse Heide (4) en Loozerheide (1).

Lepelaars werden vanaf circa 2014 steeds vaker in de Kempen gezien, vooral in augustus en september maar ook in het

voorjaar en de zomermaanden. Na de vestiging van een minikolonie op het Beuven in 2016 bestond de hoop dat dit zou leiden tot een vaste broedpopulatie, maar het Beuven werd na 2018 verlaten en daarna waren er geen zekere broedgevallen meer in de Kempen.

Aalscholver: 14 bewoonde nesten geteld

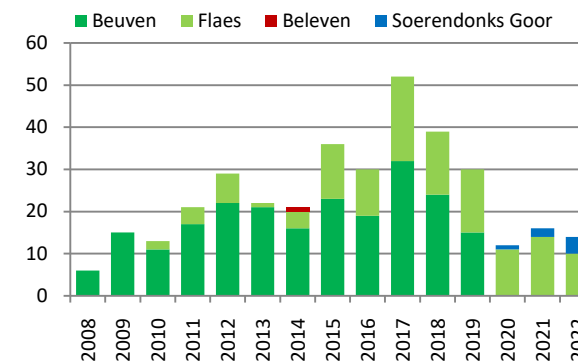
Aalscholverkolonie op de Flaes, 5 juli 2022 (TH)

In elzen op een dijkje in de Flaes waren 10 nesten bezet. Op wilgenstompen in het Soerendonks Goor nestelden 4 paren.

Aanvulling op de gegevens van 2021: op de Flaes waren er 14 nesten i.p.v. 12. Samen met de 2 nesten in het Soerendonks Goor kwam het totaal in 2021 uit op 16 bewoonde nesten.

Het aantal Aalscholvernesten bleef de afgelopen drie jaren vrij stabiel, maar wel op

een veel lager niveau dan in de periode 2012-19. Das was vooral te wijten aan het verdwijnen van de kolonie op het Beuven.

Aalscholver: geteld aantal nesten in de Kempen per jaar in de periode 2008-2022.

Kleine Plevier: 26-34 territoria geteld

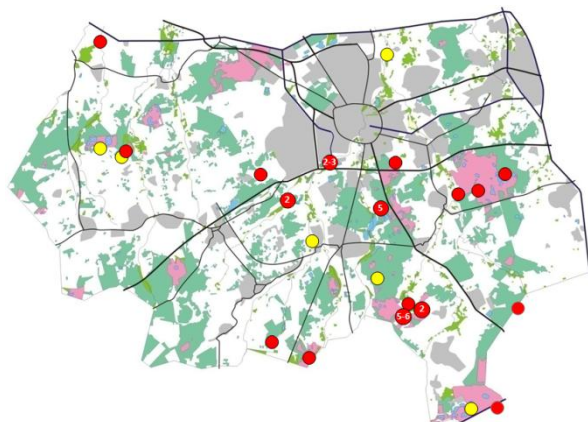

Kleine Plevier met twee kuikens onder de buik op het Soerendonks Goor, 2 juni 2022 (TH)

Verspreid in de Kempen, en dan vooral in midden en zuidoosten, kwamen territoria

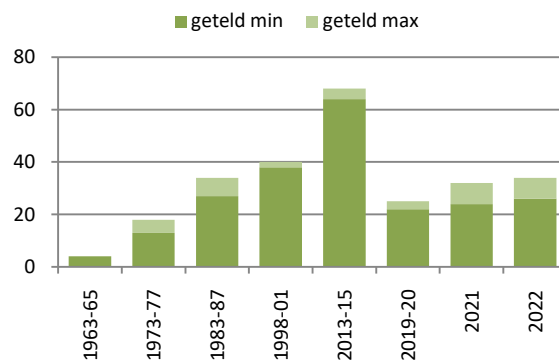
voor. Lokaal gunstige omstandigheden zorgden voor clusters van territoria, zoals bij de Klotputten (ZW Eindhoven), het Achtereinds Laag en de Gastelse Heide.

Kleine Plevier: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van adult/paar in periode 1 t/m 30 juni).

De kaart geeft vermoedelijk een vrij goed beeld van verspreiding en aantallen, al is het altijd mogelijk dat territoria gemist zijn, vooral waar gebiedsomstandigheden alleen tijdelijk voor Kleine Plevieren gunstig waren. In 2021 was een cluster van 3-4 territoria aanwezig binnen het terrein van Eindhoven Airport; het is niet bekend of daar ook in 2022 naar Kleine Plevieren gekeken is.

Het aantal territoria komt overeen met dat in 2021 maar is een stuk lager dan in de atlasperiode 2013-15 toen aanzienlijk meer territoria aan het licht kwamen, wellicht door meer veldwerk in voor vogelaars normaliter onaantrekkelijke gebieden.

Kleine Plevier: geteld aantal territoria in de Kempen in een aantal periodes in 1963-2022.

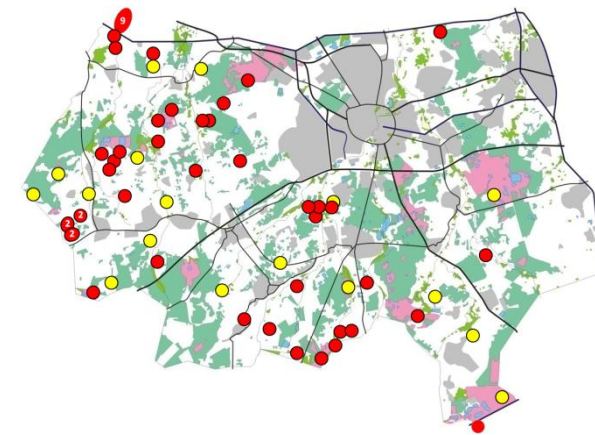
Wulp: 41-58 territoria geteld

Wulp in Molenbroek bij Vessem, 14 maart 2022 (TH)

De gegevens leunen zwaar op losse waarnemingen en geven daardoor een incompleet beeld, al geeft de kaart wel een goede indruk van zwaartepunten in de verspreiding. Net als voorgaande jaren lagen die in de westelijke Kempen, met concentraties op de Schaftse Heide (betreft

agrarisch gebied), het Dommeldal bij Waalre, zuidelijk van de Misperleindse en Neterselse Heide, en tussen Beleven en Hooge Mierde. Net als voorgaande jaren kwamen maar enkele territoria voor in de oostelijke Kempen.

Wulp: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van paar/zang/balts tussen 15 maart en 31 mei).

Vergeleken met 2021 werden overigens aanzienlijk meer territoria geregistreerd in de landbouwgebieden tussen Lage Mierde en Wintelre, al kan dat ook een waarnemerseffect zijn: de situatie in 2022 kwam overeenkwam die in 2019-20.

Grofweg kwam het getelde aantal territoria in 2022 overeen met 2021 (33-45 territoria) en 2019-20 (47-62 territoria). Door de brede marges en lacunes in de gegevens is het niet mogelijk een trend aan te geven.

Nauwkeuriger onderzoek naar de verspreiding én het broedsucces van Wulpen in de Kempen is dringend gewenst.

Grutto: 18 territoria geteld

Baltsende Grutto's in het Diessens Broek, 11 mei 2022 (Rolf Veenhuizen)

Van de Grutto werden in drie gebieden territoria vastgesteld: het Diessens Broek met 15 territoria (met in het aangrenzende Den Opslag en De Gement ook nog eens 64 territoria) en het Beleven met 2 territoria. Op de Paardse Heide werden op 15 april en 3 mei eenlingen gezien waardoor voldaan werd aan de broedvogelcriteria voor 1 territorium.

In 2021 werden 24 territoria in 3 gebieden geteld (waarvan 21 in het Diessens Broek) en in 2020 26-27 territoria in 7 gebieden (waarvan 17 in het Diessens Broek). De soort neemt dus nog steeds af.

In het Diessens en Moergestels Broek (waartoe ook Den Opslag en De Gement behoren) werden in de jaren 2020 t/m 2022 onder de ca 100 territoria alleen in 2020 bij vier broedsels jongen gezien. Wellicht komt er al jaren lang geen enkel jong groot, vermoedelijk door een combinatie van voedselgebrek en predatie (Poelmans, 2022, Busink 2022). Dat belooft niet veel goeds voor de al gedurende lange tijd wegwijnende populatie Grutto's in de Kempen.

Tureluur: 3-8 territoria geteld

Tureluurs op het Soerendonks Goor, 15 mei 2022 (Toon van Kessel)

Over de Tureluur als broedvogel was in 2022 veel onduidelijk. In het Diessens Broek werden 2 territoria in kaart gebracht, maar in de overige gebieden met (mogelijke) Tureluurterritoria was het beeld door gebrek

aan eenduidige territoriale waarnemingen niet duidelijk:

- Achtereinds Laag: tussen half mei en half juni waren er diverse waarnemingen tot 7 ex (25 mei 7, 28 mei 5, 4 juni 2 ex), maar hierbij waren geen meldingen van balts of een 'paar'. Het is daarom twijfelachtig of er sprake was van één of meer territoria.
- Strabrechts Broek bij Heeze: op 14 april werden in Avimap 4 stippen met broedcode 2 (zang, balts) ingetekend en op 10 mei 2 stippen met broedcode 2, maar wellicht ging het om resp. 2 en 1 paar?
- Beuven: er waren de nodige waarnemingen (25 april 1 ex, 28 t/m 30 april 2 ex, 11 t/m 15 mei 2 ex, 22 mei 6 ex, 8 juni 2 ex) maar er werd geen melding gemaakt van balts op een paar.
- Gastelse Heide en Soerendonks Goor: bij de waarnemingen (15 mei 2 ex, 20 mei 1 ex, 27 mei 2 ex) werd geen balts of 'paar' niet vermeld
- Plateaux: er waren drie waarnemingen (20 april en 5 en 27 mei 1 ex) zonder vermelding van balts.

Genoemde onduidelijkheden verklaren de brede marge van 3-8 territoria.

In 2021 werden 4-5 territoria geteld en in 2020 3 territoria. De Tureluur staat op het punt om als broedvogel uit de Kempen te verdwijnen.

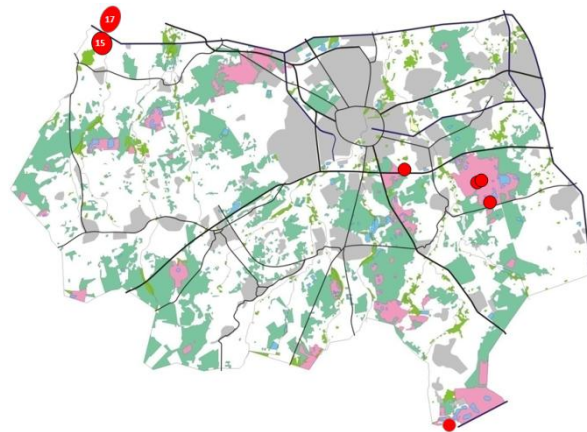

Watersnip: 19 territoria

Watersnip bij Breda, 23 augustus 2020 (Edwin van der Werf)

Het Diessens Broek was goed voor 15 territoria, met in de aangrenze Den Opslag en De Gement (buiten de Kempen) nog eens 17 territoria. Verder waren er territoria ten ZW van het gehucht Gijzenrooi (1) en op de Strabrechtse Heide bij het Maasven (2) en Platvoetje (1).

Watersnip: territoria in 2022

In 2021 werden er 25 territoria in de Kempen geteld waarvan 22 in het Diessens Broek, en in 2020 24 territoria waarvan 17 in het Diessens Broek. De omvang van de Kempische populatie is, net als bij de Grutto, afhankelijk van het wel en wee in het Diessens Broek en de weidevogelgebieden ten noorden hiervan.

Stormmeeuw: onbekend

Er zijn uit 2022 geen gegevens beschikbaar van het bekende broedgebied bij Budel-Dorplein.

Visdief: 0 territoria geteld

Visdief op het Soerendonks Goor, 2 juni 2022 (TH)

Het Visdiefmysterie van de afgelopen jaren blijft ongewijzigd. Ook in 2022 werden er de nodige vogels gezien, vooral in Park Meerland in Eindhoven, maar er was geen

enkele waarneming die indicatief was voor een territorium, laat staan nest.

Tussen de datumgrenzen (20 mei - 30 juni) werden Visdieven gezien bij: waterzuivering Biest-Houtakker (enkele zomerwaarnemingen), plasjes op de De Ruyter van Steveninckkazerne bij de Oirschotse Heide (1 ex op 27 mei en 22 juni), Park Meerland in Eindhoven (1 ex regelmatig van 23 mei t/m 30 juni, 2 ex op 29 en 30 mei en 12 juni), Visvijvers Driebruggen (1 ex op 12 juni), Beuven (1 ex op 26 juni), Soerendonks Goor (1 ex op 2 en 21 juni) en de Ringselvennen (1 ex op 1 juni).

Wespendief: 32-39 territoria geteld

Man Wespendief op de Gastelse Heide, 16 augustus 2022 (TH)

De gegevens zijn voor een belangrijk deel het resultaat van het clusteren van losse waarnemingen en geven daarom een onvolledig beeld. Zo zijn veel rode stippen op de kaart gebaseerd op drie of meer waarnemingen (cf. de broedvogelcriteria),

Portretten van Wespddieven in 2022 (TH)

Valkenhorst, 14 juni

Beersbroek, 30 mei

Weijerkens, 11 juni

Maaijerheide, 22 juni

Kromhurken bij Bergeijk, 22 juni

De Hogt, 23 juli

Weijerkens, 4 juli

Valkenhorst, 8 juli

Kleine Vliet bij Veldhoven, 12 juli

Eindhoven Airport, 27 juli

Oostelbeerse Heide, 27 juli

Heieinden, 29 juli

Rulse Beemden bij Geldrop, 4 augustus

Strabrechtse Heide, 4 augustus

Dommelbeemden Veldhoven, 4 augustus

Landschotse Heide, 9 augustus

Landschotse Heide, 9 augustus

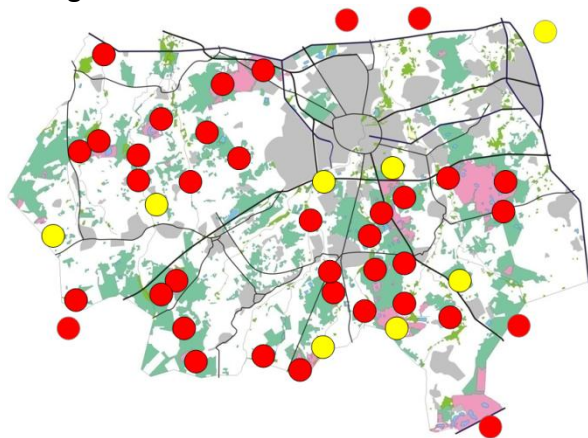

Opperheide, 11 augustus

Groote Heide, 16 augustus

maar het is de vraag of dit een goede afspiegeling is van werkelijke territoria, laat staan broedgevallen. Alleen intensief en specialistisch onderzoek kan hier uitsluitsel over geven.

Wespensdief: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van paar/balts in periode 20 mei-10 aug., of 2 waarnemingen van adult in die periode).

Wespensdiefen komen volgens de huidige inzichten heel verspreid in de Kempen voor. Wel zijn er, naast de stedelijke gebieden, enkele opvallende witte vlekken, zoals in het westelijke deel van Landgoed De Utrecht zuidwaarts tot aan de Belgische grens, de omgeving van Eersel-Riethoven-Bergeijk, in de omgeving van Nuenen, Mierlo en Lierop, in het gebied tussen Sterksel, Someren en Maarheeze, en in de omgeving van Budel en Budel-Dorplein. Wellicht komt dit voor een deel door een lagere waarneemintensiteit.

Voedsel voor Wespensdiefen was volop voorhanden: 2022 was een topjaar voor wespens. Ondanks het slechte jaar 2021 waren er blijkbaar toch voldoende koninginnen aanwezig om nieuwe kolonies te stichten. Het lijkt er op dat de omstandigheden in het voorjaar, wanneer de koningin de eerste jonge werksters zelf moet grootbrengen, bepalend zijn of het een goed wespensjaar wordt of niet. De monitoring van wespens in een proefgebied van 320 hectare in het dal van de Groote Beerze, gedurende drie jaren, laten een hele grote dynamiek zien in de wespenspopulatie (Kolsters & Wouters in voorbereiding).

Het verschil met de verspreiding en het aantal territoria in 2021 is groot. De gegevens van dat jaar resulteerden toen in een kaart met 16-22 territoria. Dat lage aantal had vermoedelijk te maken met voedselgebrek door de zeer lage beschikbaarheid van wespens.

Berkvens, M. & J. van Diermen 2021. Grondnesten van wespens, wat bepaalt de kans op predatie door Wespensdief. *Natuur.oriolus* 87(1): 1-17.

Kolsters, J. & P. Wouters 2021. Wespens en wespensdiefen in het dal van de Groote Beerze. *Blauwe Klauwier* 47(1): 126-139.

Bruine Kiekendief: 0-1 territorium geteld

Vrouw Bruine Kiekendief op de Visvijvers Bergeijk, 28 mei 2022 (Jeroen Stevens)

In het Diessens Broek werd in de periode half mei t/m half juni regelmatig een vrouw gezien en op 11 juni een man. De waarnemingen hoorden bij een territorium dat zich noordelijker (buiten de Kempen) bevond, al was niet duidelijk of daar daadwerkelijk gebroed is.

Verdacht waren enkele waarnemingen op de Visvijvers Valkenswaard maar die hebben niet geleid tot een zeker territorium: 23 april 2 ex (1 vrouw), 22 mei 1 vrouw, 30 mei 1 man, 6 juni 1 ex, 12 juni 1 vrouw met gevulde krop, 14 juni 1 ex en 8 juli 2 vrouwen.

Verder waren er nog de volgende waarnemingen in mei en juni:

- Cartierheide: 1 mei 1 vrouw
- Strabrechtse Heide: in periode half mei t/m eind juni regelmatig een vrouw
- Groote Heide-Soerendonks Goor: 19 mei 1^e KJ, 6 juni 1 vrouw

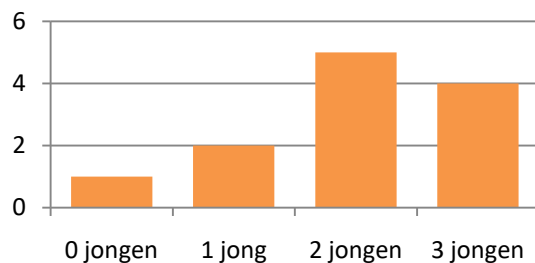
- Visvijvers Bergeijk: 27 1 ex, 28 mei 1 vrouw
- Plateaux: 4 en 15 juni 1 ex
- Ringselvennen en Loozerheide: 10 en 22 juni 1 vrouw
- Beleven: 13 juni adult vrouw

Zwarte Wouw: 1 territorium geteld

Zwarte Wouw bij Valkenswaard, 8 juli 2022 (TH)

Bij Valkenswaard broedde voor het twaalfde jaar op rij succesvol een paar Zwarte Wouwen. De vogels brachten 2 jongen groot wat overeenkwam met het gemiddelde over 12 jaar.

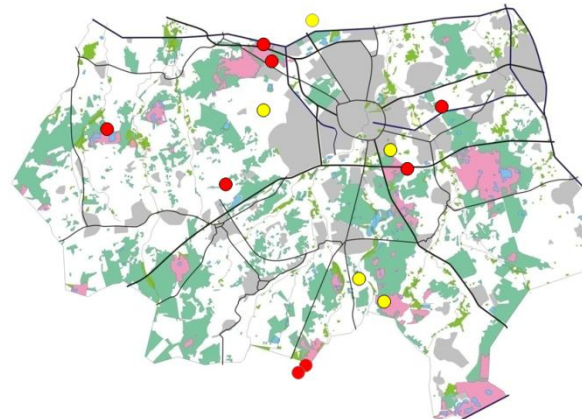
Zwarte Wouw: aantal broedsels per broedselgrootte (aantal uitgevlogen jongen) in 2011-2022.

Ransuil: 6-10 territoria geteld

Ransuil op de Gastelse Heide, 21 februari 2022 (Bjorn Alards)

Er werden zeer weinig territoria aangetroffen. Hoewel niet veel bossen op soorten als de Ransuil werden geïnventariseerd en territoriale Ransuilen niet veel en bovendien zacht roepen, is het opmerkelijk hoe weinig jonge Ransuilen werden gehoord.

Ransuil: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van adult of paar tussen 15 maart-20 juli).

Zo werden er geen jongen gehoord tijdens de Nachtzwaluwinventarisaties in het Leenderbos en op de Grootte Heide, werden bij broedvogelinventarisaties van de Oirschotse en Oostelbeersche Heide en de Strabrechtse Heide geen roepende adulten of jongen gehoord, en leverden de Oehoe bezoeken vroeg in het jaar eveneens geen Ransuilen op.

Hoewel ieder jaar in de Kempen naar verhouding behoorlijk wat Ransuilen gemist zullen zijn, is het verschil van 2022 met 2021 (20-26 territoria) en 2019-20 (37 territoria, combinatie van beide jaren) opmerkelijk.

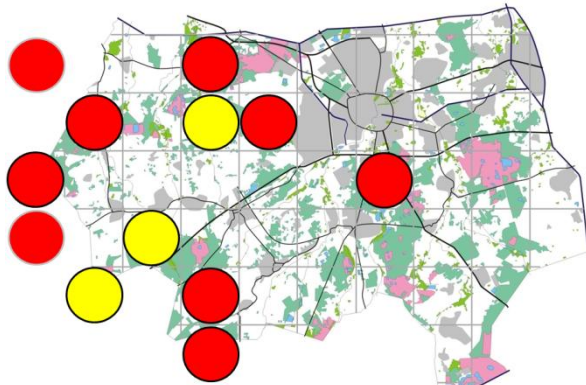
Oehoe: 8-11 territoria geteld

Achteraanzicht van een Oehoe bij Veldhoven, 10 februari 2022 (TH)

In 2022 is een deel van de Kempen speciaal afgezocht op territoriale Oehoe's. Dit leverde 8 territoria op plus drie mogelijke

gevallen, vooral in het westelijke deel van de Kempen (Wouters 2022). Een flink deel van de Kempen werd niet of weinig intensief onderzocht. Het werkelijk aantal in de Kempen zal daarom zeker groter zijn; wie weet 15 of meer??

Oehoe: atlasblokken met territoria in 2022 (geel = onzeker). Eén territorium staat i.v.m. geheimhouding niet op de kaart (naar Wouters 2022).

Er is geen goed vergelijkingsmateriaal beschikbaar omdat in voorgaande jaren geen speciale tellingen werden georganiseerd. In 2020 en 2021 werden resp. 2 en 3-4 territoria bekend maar dat zullen, met de gegevens van 2022 in het achterhoofd, behoorlijke ondertellingen geweest zijn.

 Wouters, P. 2022. Een verkenning naar het voorkomen van de Oehoe in de Kempen. *Blauwe Klauwier* 48(4): 75-78.

Hop: 1 territorium geteld

Hop bij nest met jong in het Leenderbos, 17 juni 2022 (Bjorn Alards)

In het Leenderbosgebied werd een succesvol broedgeval vastgesteld. Op 3 mei werd de eerste Hop gehoord. Pas op 10 juni werd duidelijk dat er een paar zat en werden ook foerageervluchten waargenomen. Een week later werd het nest gevonden waaruit 2 jongen vlogen. De laatste Hop werd op 29 juli gezien. De vogels bestreken, voor zover waargenomen, een gebied van circa 1500 x 750m.

Hoewel dit Hoppenpaar geheim werd gehouden was het opvallend hoe weinig vogelaars de Hoppen hebben gezien. Dit benadrukt eens te meer hoe 'geheimzinnig' de vogels in de broedtijd kunnen zijn en hoe makkelijk ze dus kunnen worden gemist.

In tegenstelling tot 2021, toen 5-9 territoria werden vastgesteld, werden er elders in de

Kempen geen Hoppen tussen de datumgrenzen gezien of gehoord.

Aanvulling op de gegevens van 2021: 29 april t/m 12 mei riep een Hop in een bosgebied bij Maarheeze. Dit resulteerde echter niet in een extra territorium omdat de periode buiten de datumgrenzen viel.

 Alards, B. 2022. Hop broedde succesvol in het Leenderbos. *Blauwe Klauwier* 48(3): 81.

Heijnen, T. 2021. Spectaculair aantal Hoppen in 2021. *Blauwe Klauwier* 47(4): 46-52.

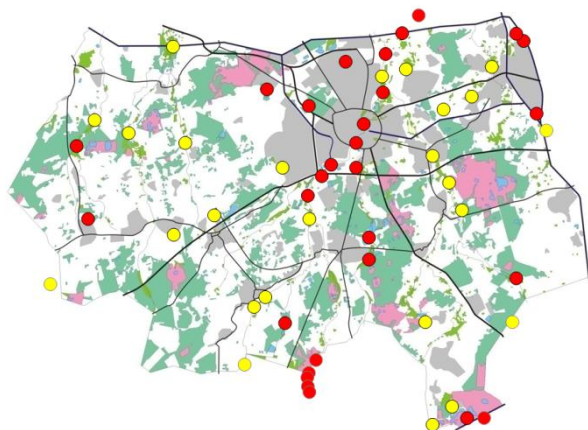
IJsvogel: 22-43 territoria geteld

IJsvogel bij De Hees in Eersel, 25 november 2022 (Hans Blox)

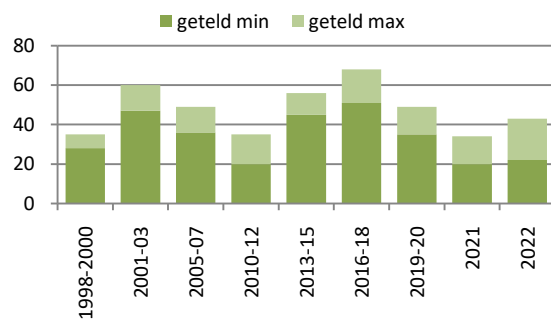
De territoria, die grotendeels gebaseerd zijn op het clusteren van losse waarnemingen, waren vooral langs de Dommel gesitueerd. Daarbuiten werden wel behoorlijk wat IJsvogels gezien, maar door een gebrek aan herhaalwaarnemingen of nestvondsten kon veelal niet tot een territorium worden

besloten. Er staan daardoor ruim 20 'onzekere territoria' (gele stippen) op de kaart.

IJsvogel: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van adult of paar tussen 20 maart-15 mei).

De gegevens duiden er op dat de stand zich iets aan het herstellen is van de afname in 2021, maar een slag om de arm is op zijn plaats vanwege de onvolledigheid van de gegevens.

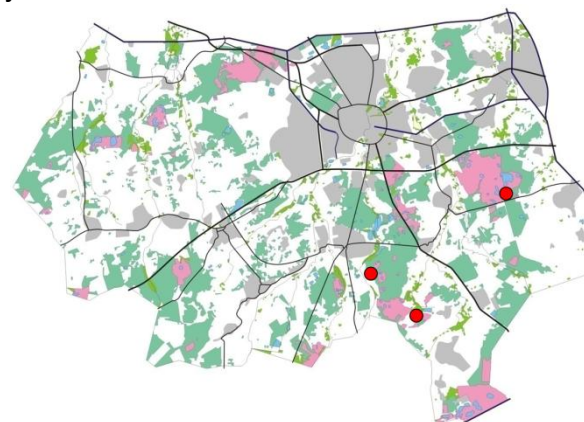
IJsvogel: geteld aantal territoria in de Kempen in een aantal jaren en periodes in 1998-2022.

Draaihals: 3 territoria geteld

Draaihals op de Strabrechtse Heide, 29 mei 2020 (Henk Hendriks)

De drie territoria waren gebaseerd op eenmalige waarnemingen van 'zingende' vogels. In het Kranenveld werd op 21 april een Draaihals gehoord, op de Strabrechtse Heide op 22 mei en in het Leenderbos op 21 juni.

Draaihals: territoria in 2022

In 2021 werden 4 territoria geregistreerd en in 2020 3 territoria. Daarmee blijft het aantal

ogenscheinlijk stabiel, maar een 'vast' broedgebied is er in de Kempen niet, de Strabrechtse Heide wellicht uitgezonderd, en vestigingen lijken dus vooral tijdelijk van aard te zijn.

Omdat een groot deel van de potentiële Draaihalshabitats (berkenbos met spechtenholen op zandgrond met mieren) in de Kempen niet of beperkt onderzocht werd, is hier wel een slag om de arm op zijn plaats.

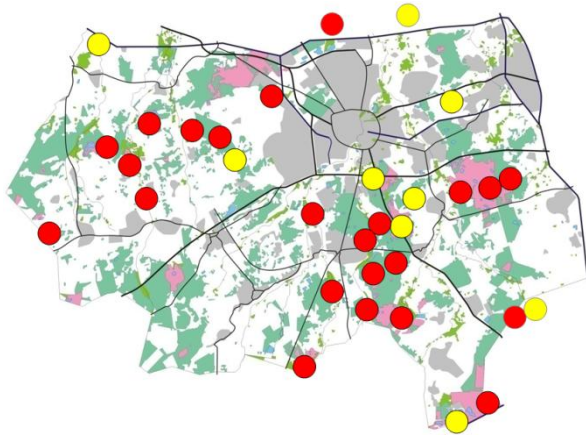
Boomvalk: 21-28 territoria geteld

Boomvalk boven de Ringselvennen, 4 mei 2022 (Hennie Lammers)

De clustering van overwegend losse waarnemingen leverde een verspreidingskaart op waarvan het onduidelijk is in hoeverre dit een goede afspiegeling van de werkelijkheid is.

Boomvalk: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van zang/balts of 2 waarnemingen van adult/paar tussen 1 mei-31 augustus).

De kaart geeft in sommige gebieden wellicht een te positief beeld. Zo werden tijdens de BMP-broedvogelinventarisatie van de Strabrechtse Heide (exclusief de omgeving van Beuven-Starven en aangrenzende bossen) geen territoria vastgesteld, terwijl het clusteren van de vele waarnemingen (o.a. meerdere van 5-6 ex in mei en juni) tot 3 territoria leidde.

Overigens is het veel aannemelijker dat in de Kempen de nodige Boomvalkterritoria gemist zijn, o.a. omdat de vogels makkelijk over het hoofd gezien worden en veel gebieden niet of met het oog op Boomvalken beperkt werden onderzocht.

Op de kaart zijn opvallende witte vlekken te zien aan de westelijke rand (waaronder deel van landgoed De Utrecht), het zuidwesten

met o.a. Boswachterij De Kempen en de omgeving van Bergeijk en Luyksgestel, het gebied tussen Eindhoven en Helmond, en de zuidoostelijke Kempen tussen Heeze, Someren en Maarheeze. Het is niet te zeggen of dit reële witte vlekken zijn of dat de waarneemintensiteit voor deze soort laag was.

Het geïnterpreteerd aantal territoria in 2022 valt binnen de grote marge van 19-33 territoria in 2021 en komt bijna overeen met de 20-29 territoria in 2019-2020. Een trendbepaling is niet mogelijk omdat daarvoor onvoldoende betrouwbare telreeksen in een groot gebied beschikbaar zijn.

Slechtvalk: 8 territoria geteld

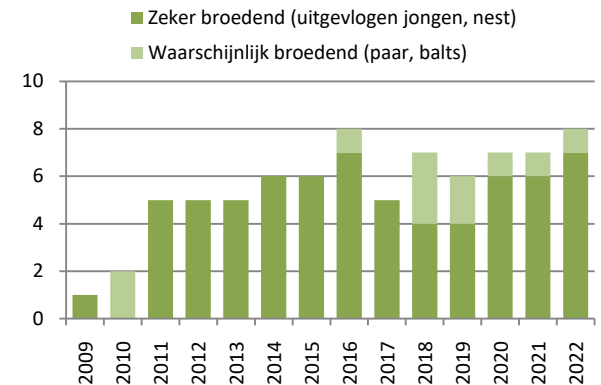

Slechtvalk in Eindhoven, 28 mei 2022 (Frans Hijnen)

De omvang van de broedpopulatie is door jarenlang intensief onderzoek en ringwerk goed bekend. De vogels broedden allemaal in speciaal voor de soort gefabriceerde en geplaatste nestkasten wat het volgen een stuk makkelijker maakt.

Er waren in 2022 8 territoria waarvan eentje niet met zekerheid broedde. Elders in deze Blauwe Klauwier is in het artikel van Peter van Geneijgen na te lezen wat het broedsucces van de Slechtvalken was.

Na het eerste zekere broedgeval in 2009 nam het aantal territoria snel toe tot 5-6. Vanaf 2016 schommelde het aantal tussen de 5 en 8 territoria.

Slechtvalk: aantal territoria per jaar in 2009-2022, onderverdeeld naar zeker en waarschijnlijk broedend.

Slechtvalk: broedcode per locatie in 2009-2022. Betekenis broedcodes: 3 = paar, 5 = baltsend paar, 6 = bezoek waarschijnlijke nestplaats, 12 = pas uitgevlogen jongen, 13 = bewoond nest, 15 = nest met eieren, 16 = nest met jongen.

Locatie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Budel-Dorplein Nystar	16	5	16	16	16	16	16	15	15	3	6	16	16	16
Veldhoven ASML/MMC		5	16	16	15	16	16	16		3	15	16		3
Eindhoven Techn. Dienst			16	16	16	16		5	12					
Helmond Hoogeind			16	16	16		16	16	12	15	16	16	15	16
Mierlo TV-toren			16	16	16	16	16	16	12	16	?	16	13	16
Eindhoven Incassu Unie						15								
Nederwetten Hooiconk						16								
Eindhoven Catharinakerk							16	16	12	16	16	15	16	16
Eindhoven Evoluon							16	16		16	16	16	16	16
Geldrop St. Bridgdakerk								13			3	3	3	16
Eindhoven stationsgebied										3				
Eindhoven Hightech Campus													16	15
Zeker broedend	1	0	5	5	5	6	6	7	5	4	4	6	6	7
Waarschijnlijk broedend	0	2	0	0	0	0	0	1	0	3	2	1	1	1
Totaal aantal territoria	1	2	5	5	5	6	6	8	5	7	6	7	7	8

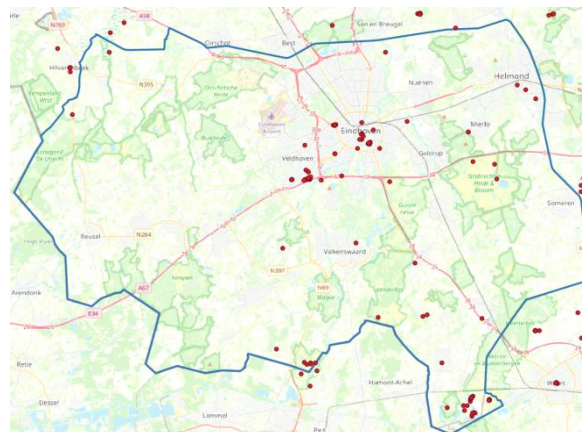

*Slechtvalk in Woensel (Eindhoven),
5 april 2022 (Wim Deeben)*

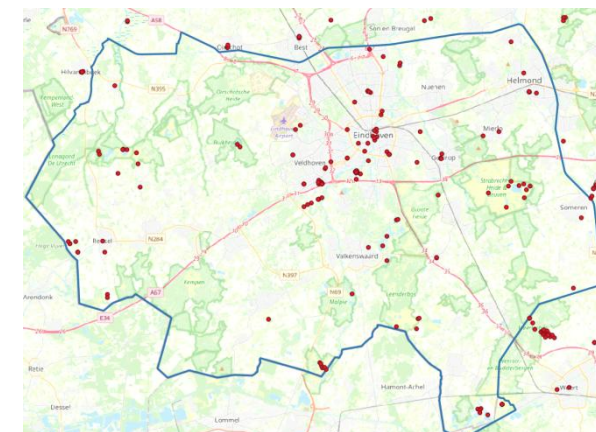
De groeiende broedpopulatie met jaarlijks de nodige uitvliegende jongen leidde ook tot een flinke toename in het aantal waarnemingen van Slechtvalken, ook op grotere afstand van de nestlocaties.

Wellicht resulteert dit in een verder groeiende broedpopulatie, al is de beschikbaarheid van nestkasten op geschikte locaties wellicht de beperkende factor.

 Geneijgen, P. van 2022. Resultaten van Slechtvalken in Oost- en Midden-Brabant in 2022. Blauwe Klauwier 49(1): 33-36.

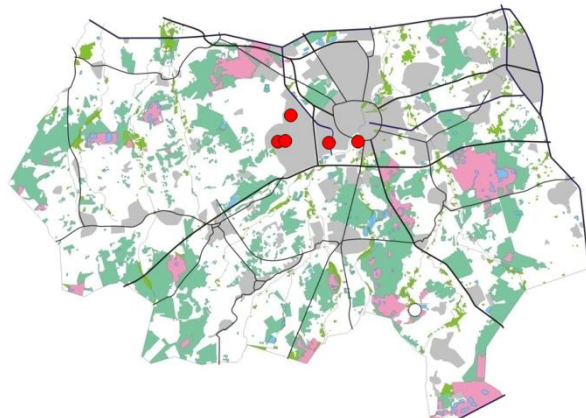
Slechtvalk: waarnemingen in de periode 1 februari - 30 juni 2015.

Slechtvalk: waarnemingen in de periode 1 februari - 30 juni 2022.

Halsbandparkiet: 5 territoria geteld

De territoria werden aangetroffen in Veldhoven en Eindhoven, ongeveer in dezelfde wijken als in 2021. Er zijn geen nestplaatsen gemeld, dus in hoeverre de vogels daadwerkelijk hebben gebroed is niet duidelijk.

Halsbandparkiet: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van paar, balts en/of zang tussen 1 februari-30 juni; wit = nog onzekerder = 1 waarneming van een individu of groepje tussen 1 februari-30 juni).

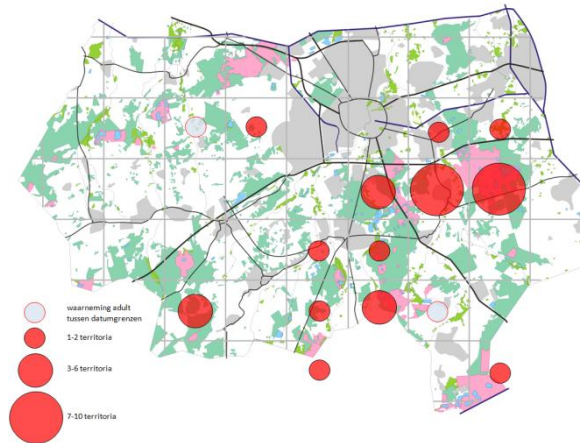
In 2021 leidde de clustering van de losse waarnemingen tot 4-7 territoria en in 2020 tot 7-8 territoria. Ondanks de onzekerheden over exacte aantallen territoria lijkt het er nog niet op dat de soort zich in onze regio verder aan het uitbreiden is.

Grauwe Klauwier: 41-48 territoria geteld

Man Grauwe Klauwier in het Tongelreepdal onder Valkenswaard, 11 juni 2022 (Hans Blox)

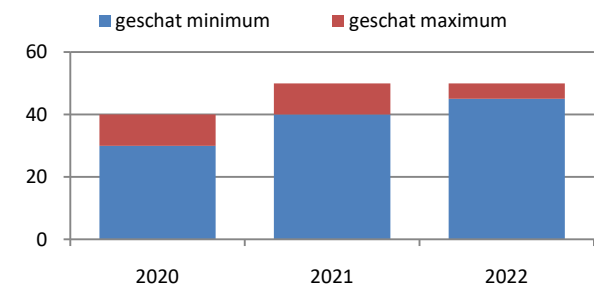
Van de 41 territoria waren er 31 gebaseerd op waarnemingen van uitgevlogen jongen. De meeste territoria waren te vinden in het beekdal van de Kleine Dommel tussen Geldrop en Heeze, op en aan de randen van de Strabrechtse Heide, in het beekdal van de

Grauwe Klauwier: aantal territoria per atlasblok in 2022 (uit: Heijnen 2022).

Tongelreep bij Valkenswaard, ten W en ZW van Luiksgestel (met diverse territoria net in België), en in en rond Plateaux-Hageven (waarvan de meeste territoria net in België). Daarnaast waren er clusters van 2-3 territoria in natuurterreinen oostelijk van Valkenswaard en zuidoostelijk van Budel-Dorplein.

In de westelijke Kempen kwamen, net als in 2020 en 2021, weinig Grauwe Klauwieren voor. Positief was wel dat het aantal territoria bij Bergeijk toenam tot 1 tot 4 en dat er een territorium was tussen Vessem en Veldhoven.

Grauwe Klauwier: geschat aantal territoria per jaar in de periode 2020-2022 (uit Heijnen 2022).

Het werkelijk aantal territoria in de Kempen in 2022 wordt geschat op 45-50. Na een aanvankelijke stijging van 25-30% in 2021 t.o.v. 2020 was er in 2022 op basis van de schattingen geen noemenswaardige verandering t.o.v. 2021.

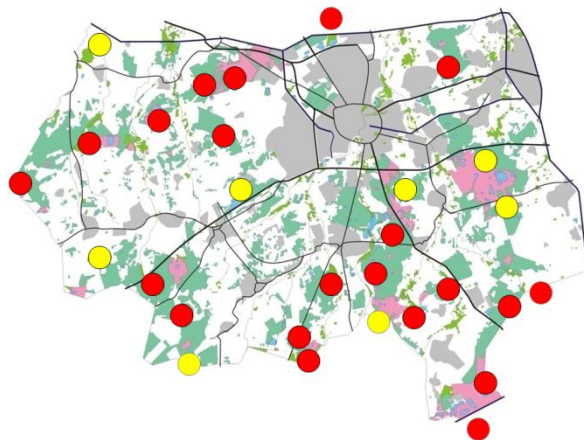
 Heijnen, T. 2022. Grauwe Klauwieren in de Kempen in 2022. *Blauwe Klauwier* 48(4): 31-36.

Raaf: 18-24 territoria geteld

Raaf op de Landschotse Heide, 19 maart 2022 (Jan Kolsters)

De clustering van overwegend losse waarnemingen gaf een totaal van 18-24 territoria.

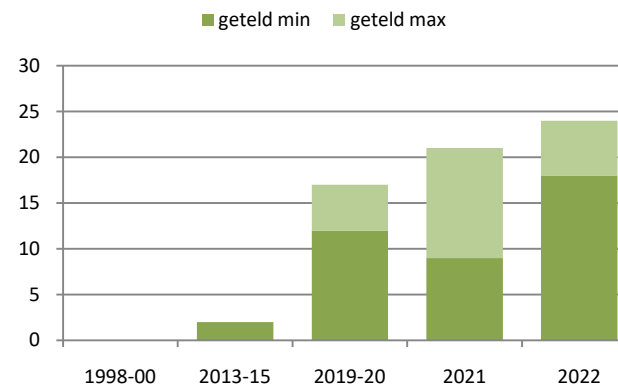

Raaf: territoria in 2022 bij een clusterafstand van 3 km (geel = onzeker = 2 of meer waarnemingen van een adult binnen datumgrenzen of 1 waarneming van een paar/zang/balts binnen de datumgrenzen).
Aanname: waarneming van 2 ex = paar.

Nesten werden gevonden op de Postelse Heide (jongen uitgevlogen, aantal onbekend) en Valkenhorst (4 jongen uitgevlogen).

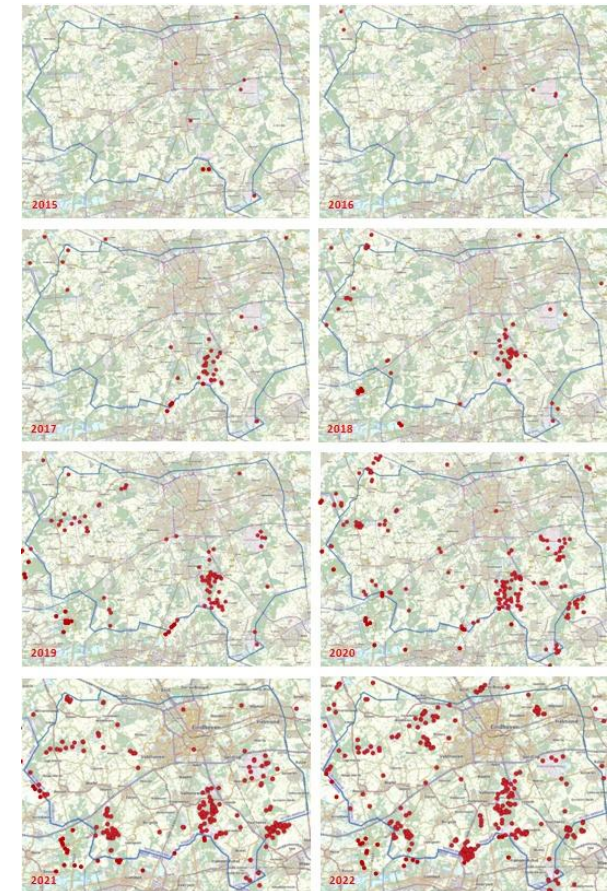
Veel onzekere territoria in 2021 kleurden in 2022 rood, zoals in Boswachterij De Utrecht, Boswachterij De Kempen, Malpie en Stiphoutse Bossen. Ook waren er de nodige nieuwe terreinen, zoals de Oostelbeerse en Oirschotse Heide (wellicht dankzij broedvogelonderzoek in 2022), de Plateaux en de bossen noordelijk van Soerendonk.

De Raaf nam de afgelopen jaren spectaculair toe en ook in 2022 was sprake van een verdere toename wat vooral te danken was aan het bezetten van nieuwe gebieden.

Raaf: geteld aantal territoria in een aantal periodes en jaren.

De toename is ook goed te zien op de kaartjes met alle Ravenwaarnemingen in de maanden februari t/m mei.

Raaf: waarnemingslocaties in de maanden februari t/m mei in de periode 2015 t/m 2022

Cetti's Zanger: 17-22 territoria geteld

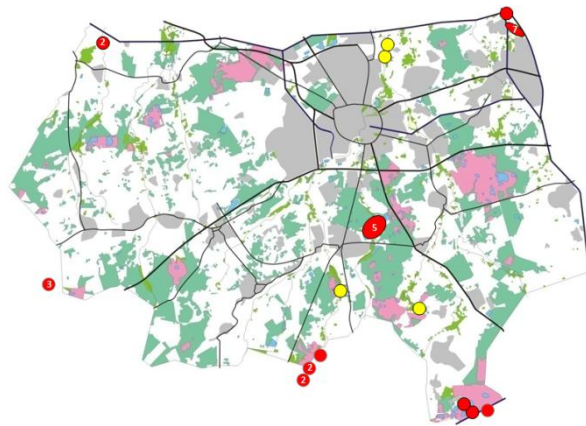
De gebieden waar in 2021 Cetti's Zangers voorkwamen waren ook dit jaar bezet, met uitzondering van de Visvijvers Bergeijk waar door beheerwerkzaamheden in 2022 tijdelijk geen geschikt habitat aanwezig was. De populatie bij Aarle-Rixtel nam toe van 4 in 2021 naar 8 territoria in 2022, al waren er in

2020 ook al 8 territoria. De ogenschijnlijke afname op de Visvijvers Valkenswaard van 9-10 naar 5 territoria kan komen door een lagere onderzoeksinspanning.

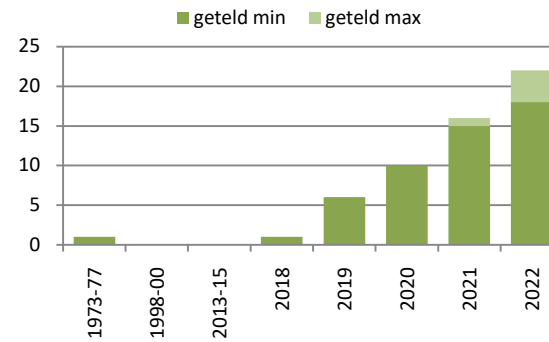
Cetti's Zanger bij de Ringselvennen, 22 maart 2022 (Hennie Lammers)

Bij de Ringselvennen werden in 2022 3 territoria gevonden (waarvan één net buiten de Kempen) tegenover 1 in 2021.

Cetti's Zanger: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van zang en/of balts tussen de datumgrenzen).

Ook waren er nieuwe locaties: 2 territoria in het Diessens Broek, en mogelijke territoria in het Dommeldal bij Bokt-Nederwetten, de Malpie en het Soerendonks Goor.

Cetti's Zanger: geteld aantal territoria in de Kempen in een aantal periodes en jaren in 1973-2022.

De soort komt sinds 2018 in de Kempen als broedvogel voor en het aantal territoria en gebieden neemt nog steeds toe.

Fluiter: 32 territoria geteld

Fluiter in de Plateaux, 15 mei 2022 (Freek Lemmens)

De kaart geeft een verre van compleet beeld omdat veel bossen niet op soorten zoals de Fluiter geïnventariseerd zijn. Net als in voorgaande jaren staan de stippen vooral in een aantal redelijk tot goed onderzochte bosgebieden.

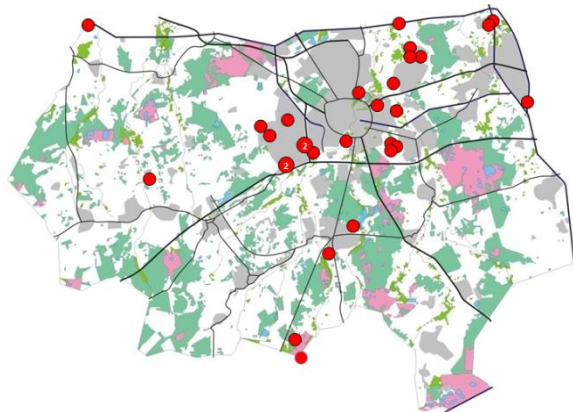
Fluiter: territoria in 2022.

Daarbij vallen wel enkele clusters op: Boswachterij De Kempen ten ZW van Eersel, de noordpunt van de Buikheide en zuidpunt van de Oostelbeerse Heide, de Meelakkers, en bossen aan de zuidrand van de Strabrechtse Heide.

In 2021 werden 39 territoria opgetekend en in 2019-2020 43 territoria. Verschillen tussen de jaren zeggen, vanwege de tekortkomingen in het materiaal, niets over werkelijke veranderingen. Het ontbreekt in de Kempen aan telreeksen in bosgebieden met geschikt Fluiterhabitat.

Braamsluiper: 28 territoria geteld

Ook van deze soort is de kaart verre van compleet, vooral omdat de meeste stedelijke gebieden niet of weinig bezocht, laat staan geïnventariseerd, werden.

Braamsluiper: territoria in 2022.

Net als in voorgaande jaren zijn Braamsluiers vooral in stedelijk gebied aangetroffen, met de meeste in Veldhoven, delen van Eindhoven en in Nuenen-Gerwen. Het is niet bekend of een lagere waarnemingsintensiteit de reden kan zijn dat er in Helmond bijna geen territoria werden opgetekend.

Er waren de nodige Braamsluipermeldingen buiten stedelijk gebied waarbij een indicatie van territoriaal gedrag (normaliter zang) ontbrak. Wellicht hadden deze niet allemaal daadwerkelijk op Braamsluiers betrekking. Deze meldingen zijn *niet* op de kaart gezet. In voorgaande jaren is hierop minder scherp

gelet dus wellicht gaven de kaarten van 2021 (31 territoria) en 2019-20 (52 territoria) een iets te optimistisch beeld van vastgestelde territoria.

Sprinkhaanzanger: 33 territoria geteld

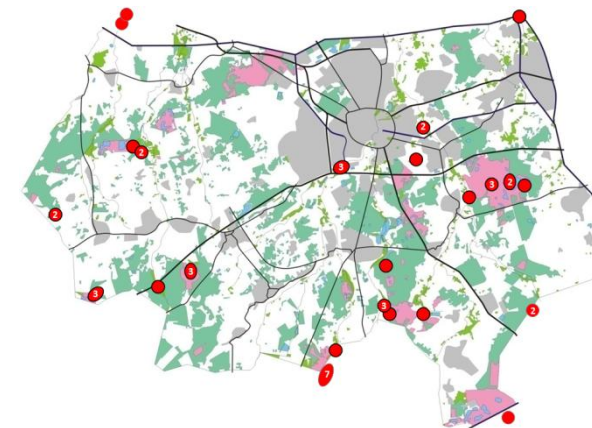

Sprinkhaanzanger bij het Soerendonks Goor, 23 april 2022 (Jeroen Stevens)

Door het gebrek aan geschikt habitat komt de soort alleen zeer lokaal in de Kempen voor, soms in kleine clusters van enkele territoria zoals in 2022 op de Neterselse Heide en Achterste Most, in de Reuselse Moeren, op de Cartierheide, bij de Klotputten in Eindhoven, op de Patersgronden en op de Strabrechtse Heide.

Het totaal aantal territoria was vergelijkbaar met 2021 toen 36 territoria werden opgetekend, al waren er de nodige lokale verschillen met in 2021 bijvoorbeeld meer territoria in het Diessens Broek met

aangrenzende Den Opslag en De Gement, op de Patersgronden en op de Strabrechtse Heide, maar minder op de Cartierheide en bij de Klotputten.

Sprinkhaanzanger: territoria in 2022.

De populatie Sprinkhaanzangers is ondanks vernattingsprojecten nog niet terug op het niveau van de beginjaren '10 toen tijdens de atlasperiode 2013-15 naar schatting 100-150 territoria voorkwamen.

Snor: 0 territoria geteld

Er waren in 2022 geen waarnemingen van Snorren in de Kempen.

Orpheusspotvogel: 0 territoria geteld

Er waren in 2022 geen waarnemingen van Orpheusspotvogels in de Kempen.

Grote Karekiet: 1 territorium geteld

In het Diessens Broek werd langs het Wilhelminakanaal een Grote Karekiet gehoord van 22 mei t/m 11 juni.

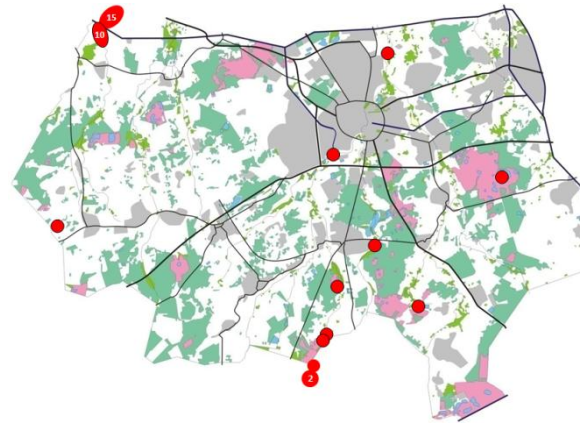
In 2019, 2020 en 2021 werden resp. 2, 3 en 1 territoria in de Kempen aangetroffen.

Rietzanger: 19 territoria geteld

Rietzanger in Dooland bij Bladel, 13 augustus 2022 (Jan Kolsters)

Rietzangerterritoria werden op maar enkele plekken aangetroffen en het betrof allemaal eenlingen, met uitzondering van het Diessens Broek waar 10 territoria in kaart werden gebracht met nog eens 15 territoria in het aangrenzende, maar buiten de Kempen gelegen, Den Opslag en De Gement. De kaart zal onvolledig zijn omdat lang niet alle potentiële habitats onderzocht zijn en Rietzangermannen kort na aankomst al hun snavel houden als ze gepaard zijn.

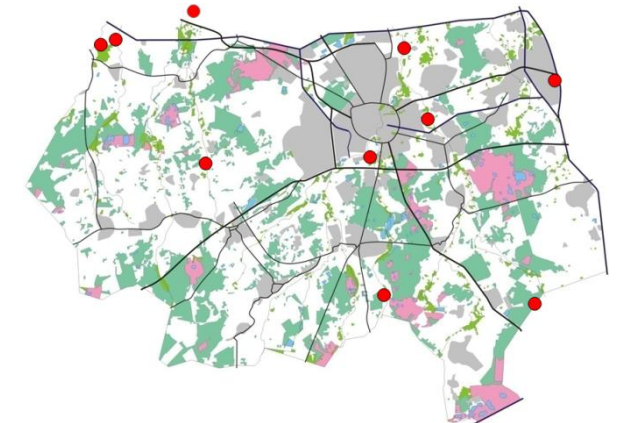
Rietzanger: territoria in 2022.

Ondanks de onvolledigheid van de gegevens is het opvallend hoe groot het verschil is met 2021 (33 territoria), al is het onderscheid met 2019-20 (23 territoria) niet groot.

Ten opzichte van 2021 ontbraken in 2022 territoria op de Visvijvers Valkenswaard (in 2021 5 territoria), maar dat kan deels komen door een lagere onderzoeksinspanning. Ook werden in 2022 geen territoria gemeld in de Collse Zegge (3 in 2021) en bij de Ringselvennen (4 in 2021).

Nachtegaal: 9 territoria geteld

Verspreid door de Kempen werden enkele territoria opgemerkt. Ook hier geldt dat veel bossen niet of beperkt onderzocht werden en het beeld daardoor (zeer?) onvolledig is. Een deel van de meldingen betrof overigens eenmalige waarnemingen van een zingende vogel.

Nachtegaal: territoria in 2022.

Hierbij waren meldingen in gebieden waar een BMP inventarisatie werd uitgevoerd (zoals het Koebosch bij Hoogeloon) of waar veel vogelaars kwamen (zoals de Patersgronden). Ging het in die gevallen om late doortrekkers of zwervende vogels?

Uit 2021 waren slechts 3 territoria en gecombineerde gegevens van 2019-20 kwamen uit op 18 territoria. Het is niet duidelijk of die grote 'fluctuaties' écht zijn of een artefact van de onvolledige, niet-systematische verzamelde gegevens. Door de zeldzaamheid van de soort in de Kempen is het niet meer mogelijk om een telreeks op te bouwen waarmee betrouwbare uitspraken gedaan kunnen worden.

Paapje: 0 territoria geteld

Er waren geen territoriumindicerende waarnemingen van Paapjes in de Kempen.

Tapuit: 0-1 territorium geteld

Man Tapuit op de Malpie, 2 mei 2022 (Anton Vink)

Onder de doortrekkers in april-mei 2022 waren diverse zingende vogels, maar in geen enkel geval konden deze later bevestigd worden en als territorium worden opgetekend.

Wel waren er twee juni-waarnemingen. Op 2 juni werd een Tapuit op de Strabrechtse Heide gezien, en op 7 juni zong een mannetje op de Groote Heide. Die laatste is als een mogelijk territorium aangemerkt.

De Tapuit komt alleen nog incidenteel als broedvogel in de Kempen voor.

Grote Gele Kwikstaart: 31-50 territoria geteld

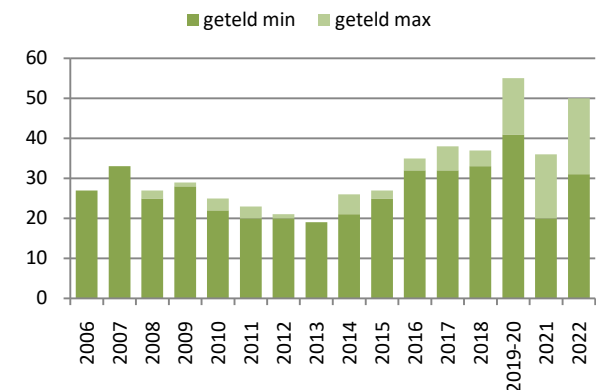
Grote Gele Kwikstaart langs de Dommel bij de Loondermolenbrug, 24 april 2022 (Peter Simon)

De vele 'mogelijke territoria' laten zien dat er veel onduidelijkheid is over de verspreiding en het aantal territoria in 2022. Zonder speciaal onderzoek valt het ook niet mee om territoria op te sporen.

Grote Gele Kwikstaart territoria in 2022 (geel = mogelijk = 1 waarneming binnen de datumgrenzen).

De meeste territoria werden gevonden langs de Dommel, met de Kleine Dommel en de Zuid-Willemsvaart bij Helmond als goede tweede. Clusters waren er bij de Klotputten en Gender in Eindhoven, op en nabij de waterzuivering in Eindhoven, en op en nabij de waterzuivering bij Aarle-Rixtel. De beken in de westelijke en de zuidoostelijke Kempen waren opvallend 'leeg'.

Geteld aantal Grote Gele Kwikstaart territoria in de Kempen in een aantal jaren in 2006-2022.

De broedpopulatie lijkt bijna hersteld te zijn van de dip in 2021, die wellicht veroorzaakt werd door sterfte tijdens een korte, pittige vorstperiode in februari 2021. Onzekere factor is echter dat het niet goed mogelijk is om de volledigheid van de jaarlijkse cijfers in te schatten waardoor waarneemeffecten een flinke invloed kunnen hebben op de geregistreerde aantallen.

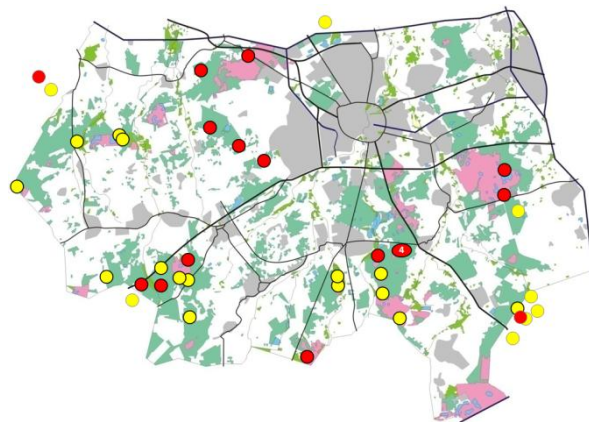

Kruisbek: 16-31 territoria geteld

Man Kruisbek op de Neterselse Heide, 5 maart 2022 (Henri Haan)

Kruisbekterritoria zijn moeilijk in kaart te brengen en veel naaldbossen werden niet bezocht, laat staan op vroege soorten als de Kruisbek geïnventariseerd.

Kruisbek: territoria in 2022 (geel = onzeker = 1 waarneming van paar etc. of 2 of meer waarnemingen van adult tussen de 1 januari-15 mei).

De kaart geeft daarom, net als in voorgaande jaren, een zeer onvolledig beeld. Clusters van (mogelijke) territoria waren er in de Boswachterij De Kempen tussen Eersel en de Belgische grens, en in het Leenderbos.

In 2021 konden 11-15 territoria worden onderscheiden en in 2019-20 (met combinatie van beide jaren) 33-44 territoria. Werkelijke aantallen territoria waren vermoedelijk een veelvoud hiervan.

Kleine Barmsijs: 0 territoria geteld

Er waren geen territoriumindicerende waarnemingen.

Sijs: 0 territoria geteld

Er werden geen territoria vastgesteld. Er waren sowieso bijna geen waarnemingen tussen de datumgrenzen: 21 april 1 ex op de Meelakkers, 23 april 1 ex op de Postelse Heide en 18 mei op 3 plaatsen 1 ex op de Oostelbeersche en Oirschotse Heide.

In voorgaande jaren werden diverse territoria vastgesteld: 2-10 in 2021 en 3-4 in 2020. Werkelijke aantallen waren vermoedelijk veel groter, al valt niet uit te sluiten dat er maar weinig Sijzen daadwerkelijk in de Kempen broedden.

Dankwoord

Henk Sierdsema verstrekte wederom de basisgegevens; dank Henk! Die gegevens werden verzameld door vele tientallen vogelaars die in de Kempen het veld ingingen én de moeite namen om hun waarnemingen digitaal vast te leggen. Zonder hen was dit overzicht niet mogelijk.

Paul van Pelt bedank ik voor het kritisch doornemen van de tekst. Dank aan Martijn Menting van Dierenrijk voor het verstrekken van de gegevens over Ooievaars in Dierenrijk, Wil de Veer over de Visvijvers Valkenswaard, Frans Hijnen over Slechtvalken in de Kempen, Roel van den Heuvel over Cetti's Zangers bij Aarle-Rixtel, Jan Kolsters over wespen (in verband met Wespendienven) en Theo van de Voort over Wulpen in Reusel-De Mierden. ■

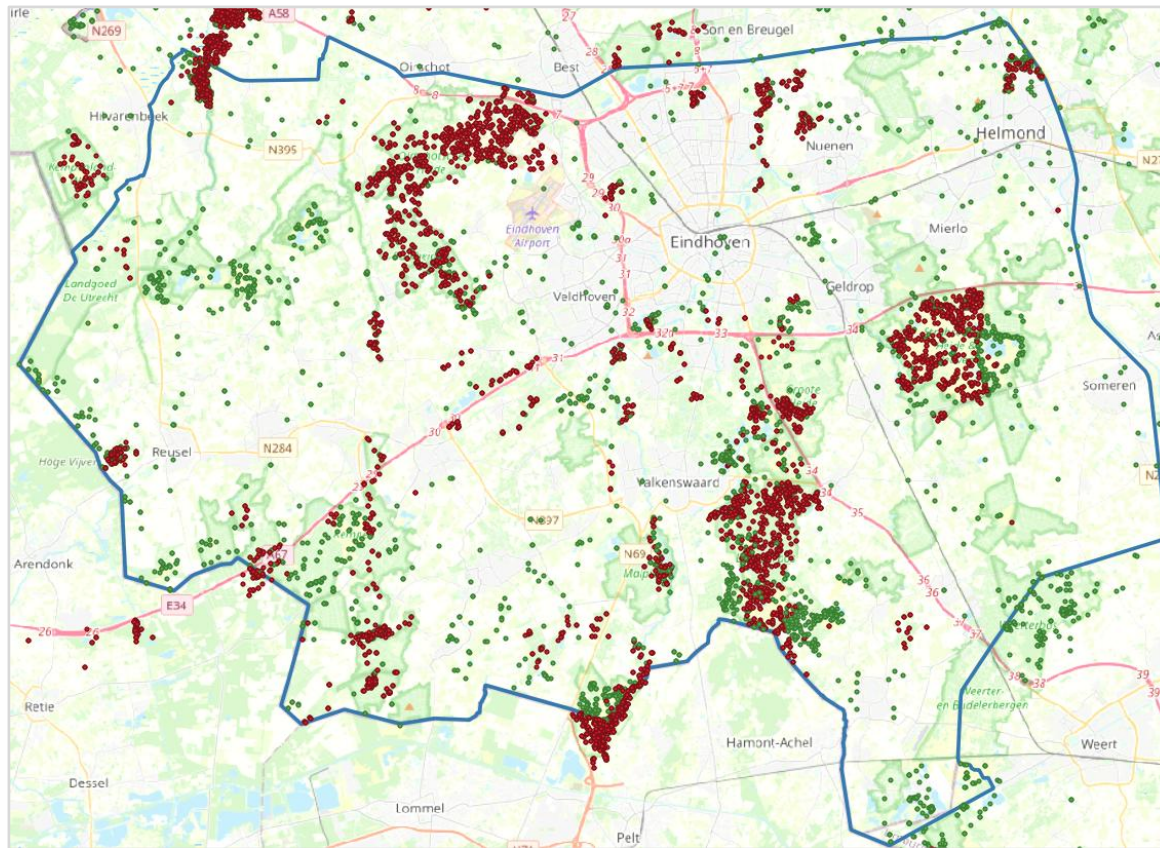
Literatuur

Hieronder staat gebruikte literatuur die niet bij de soortbeschrijvingen genoemd is.

Busink, P. 2022. Inventarisatieverslag 2022 Territoriumkartering Broedvogels in Natuurnetwerk Brabant De Hilver. VWG Midden-Brabant.

Poelmans, W. 2022. Inventarisatieverslag 2021 Territoriumkartering Broedvogels in Nationaal Natuurnetwerk De Hilver. VWG Midden-Brabant.

Bijlage: sommatie van alle waarnemingen van ca 60 zeldzame/schaarse (mogelijke) broedvogels in de Kempen in 2022.

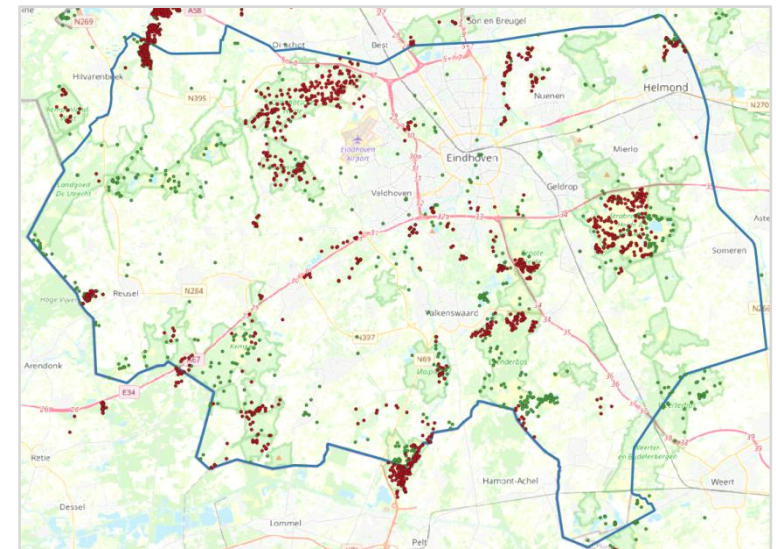
Gehele broedseizoen (februari t/m augustus)

Op de kaarten staan de volgende gegevens:

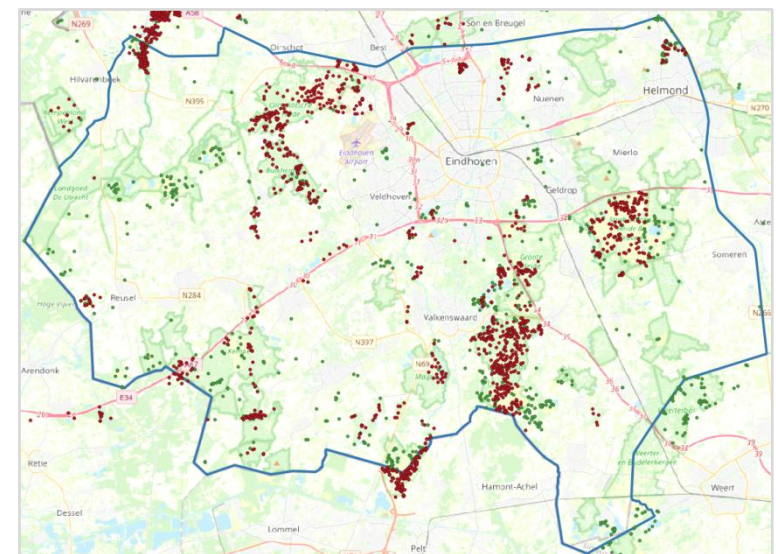
- in **rood** alle meldingen uit Avimap met broedcode 2 of hoger; het betreft hier niet alleen BMP broedvogelinventarisaties, maar ook gebiedstellingen van soorten zoals Nachtzwaluw;
- in **groen** alle meldingen in waarneming.nl met gedrag 'baltsend/zingend', 'nest' en 'territorium'; alle meldingen in LiveAtlas met broedcode 2 of hoger; alle meldingen in NDFF met telonderwerp 'territorium' of 'broedpaar'; alle meldingen in Sovon-bestand met kolonievogels.

De kaarten geven een indruk van de waarneemintensiteit (en uiteraard ook de verspreiding van de geselecteerde soorten) en hoe de verdeling was over voorjaar (maart-april) en zomer (mei-juni).

N.b.: bij sommige soorten (zoals Boomvalk en Wespendif) zijn in het artikel ook waarnemingen van individuen (zonder zang, balts etc.) gebruikt. Deze staan niet op deze kaarten.

Maart en april

Mei en juni